

KIZIL ÖLÜM ÇETESİ

Uğur ERSOY

Tarsus Amerikan Koleji'nde okuduğum yıllarda her gün biri sabah, biri öğlen yemeğinden sonra, ikisi de akşam olmak üzere dört zorunlu çalışma saati vardı. Bu saatlerde, her öğrencinin kapaklı ve kilitli bir sırası bulunan, "Mütalaahane" diye adlandırılan salona gider, orada çalışırdık. Öğretmenler, çalışma saatleri içinde salona gelir, yoklama yaparlardı. Herkesin yeri belli olduğundan, bu yoklama sessiz, kimseyi rahatsız etmeden yapılırdı.

Kilitli sıralarımızın kapağına Yıldız dergisinden kestiğimiz film yıldızlarının resimlerini yapıştırırdık. Özellikle "pin-up girl" denilen kızların mayolu resimleri tercih edilirdi!

Mr. Woolworth, akıllı, kültürlü, filozof bir adamdı. Çok uzun süredir Türkiye'de bulunduğundan, Türkçesi çok iyiydi. Mr. Woolworth iyi bir pedagoğu ve tolerans sahibi bir yöneticiydi. Bize, her insan gibi öğretmenlerin de hata yapabileceğini söyler, böyle bir olay karşısında öğretmenle tartışmayı kendine gelmemizi öğütlerdi. Bir akşam salonda çalışıyorduk. Bu çalışma saatlerinde konuşmak kesinlikle yasaktı. Ben tam yanımdaki arkadaşşıma birşey söylerken yandaki pencereden Mr. Woolworth'un başı göründü ve bana:

"Ersoy, Jr., one plus one," dedi. Yani, bir puan, artı cumartesi günü bir saat bekleme cezası. Ben yanımdakine "Şansa bak, bir kelime konuştum, ceza yedim," derken Mr. Woolworth öbür pencereden belirdi ve cezam iki artı iki oldu.

Uzatmayalım, o gün bir saat içinde benim cezam 4+4 oldu. Bu durumda Cumartesi günü 4 saat cezalı olacağımdan, eve ancak gece gidebilecektim. Ayrıca, aynı hafta içinde alınan dört puan, otomatik olarak "ihtar"a dönüşüyordu. Yani aileme yazı yazılacaktı. Bunu son derece haksız buluyordum.

Ertesi gün Mr. Woolworth'un ofisine gittim ve bir öğretmenden şikayetçi olduğumu söyledim. Öğretmenin adını sordu, ben de "Mr. Woolworth," dedim. Gülümseyerek: "Peki anlat bakalım neden şikayetçisin Mr. Woolworth'dan?" diye sordu.

Bir gün önce çalışma salonunda olanları anlatırken beni dikkatle dinledi. Sonra, "Ben bir de Mr. Woolworth'la konuşayım," diyerek gözlerini yumup arkasına yaslandı. İki dakika sonra gözlerini açtı ve "Mr. Woolworth'la konuştum. O akşam evde geçen bir olaydan dolayı sinirliymiş. Verilen cezayı o da çok ağır buldu ve cezanın 2+2 olmasını önerdi," dedi. Sevinçle odadan çıktım. Bugün bile bu olgunluğu gösterecek kaç okul yöneticisi vardır acaba?

Yanılmıyorsam yıl 1949, lisenin birinci sınıfındaydım. Yemekten sonraki çalışma saatinde Mr. Woolworth yanıma geldi, "Uğur, babanın bir arkadaşı seni görmek istiyor. Onu ofisime aldım, benimle gel," dedi.

Ofisin kapısı açıldığında koltukta oturan adamı gördüm. Orta yaşlı, kumral, saç seyrekleşmiş bir beydi. Mr. Woolworth'a dönerek:

"Bu adam babamın arkadaşı değil, onu tanımıyorum," dedim. Woolworth, "Evet arkadaşşı," dedikten sonra beni içeri doğru itti ve kapıyı kapattı. Şaşırmıştım. Woolworth neden böyle davranmıştı? Bu adam kimdi ve neden benimle konuşmak istiyordu?

Adam ayağa kalktı ve karşısına oturmamı istedi. O anda onu tanıdım. Bu bey Milli Emniyet teşkilatında çalışıyordu. Milli Emniyet'le benim ne alışverişim olabilirdi ki? Adamcağız çantasını açtı ve içinden üç beş kağıt çıkararak bana uzattı. Kağıttaki yazılar kırmızı mürekkeple yazılmıştı. Altta "Kızıl Ölüm Çetesi" yazısı, bir de kuru kafa mühürü vardı. Kağıtlara bakar bakmaz yazımı tanımış ve kurduğum çeteyi hatırlamıştım.

Bu çeteyi sekiz yaşında iki arkadaşşımla birlikte kurmuştuk! Gördüğümüz filmlerin etkisi altında bir çete kurmaya karar verdiğimizde, çetenin adını, hayran olduğumuz foto-roman kahramanı Kızıl Maske'den esinlenerek, "Kızıl Ölüm Çetesi" koymuştuk. Çetenin amblemi olan kuru kafa da, aslında Kızıl Maske'nin damgasıydı. Peki, çetenin eylemleri ne olacaktı?

Söylemeyi unuttum, çeteyi yaylada kurmuştuk. Amacımız dağda bir kuytu yeri çete merkezi yapmak, ağabeyim ve arkadaşşlarına mektup yazarak onlardan haraç istemektir. Haraç olarak elma, kuru üzüm gibi şeyler isteyecektik. Amacımız, mektubu alanların peşimize düşmesini ve merkezi bulmaya

çalışmalarını sağlamaktı. Biz de yerimizi belli etmemeye çalışacaktık. Bu oyun merkezimiz bulununcaya dek sürecekti. Evdeki kırmızı mürekkeple mektupları yazdım. Özenerek patatesten bir kuru kafa mührü yaptım ve mektubun sonuna bastım. Doğal olarak herkes bu mektupları bizim yazdığımızı anladı. Amaç da buydu zaten. Sonra müthiş takip başladı. Onlar harıl harıl bizim merkezi arıyordu. Merkezimizde evden getirdiğimiz fındık, fıstık gibi yiyecekleri saklıyorduk.

Sonunda merkezimiz bulundu, yiyeceklerimiz yağma edildi ve bu oyun sona erdi. Adamın bana gösterdiği kağıtlar o yıldan kalma mektuplardı. Ben bunları görünce gülmeye başladım, ama Milli Emniyet görevlisi çok ciddiye. Aramızda geçen konuşmayı aklımda kaldığı kadar özetlemeye çalışacağım:

"Bu yazı senin mi?"

"Evet benim."

"Çeteyi sen mi kurdun?"

"Evet efendim, ben kurdum. Ama bu çok eski bir hikaye, o zamanlar sekiz, dokuz yaşındaydım."

"Çetenin diğer üyeleri kimlerdi?"

"Acar Tunçbilek ve Abdullah Soykal."

Görevli her söylediğimi yazıyordu. Benim ise bu işe hiç aklım ermiyordu. Acaba koskoca Milli Emniyet bizim çocukluk çetemize neden bu kadar ilgi gösteriyordu?

"Çetenin adı neden yeşil, siyah değil de, kızıl? Neden kırmızı değil de kızıl?"

"Efendim biz o dönemde foto-roman kahramanı Kızıl Maske'ye hayrandık. O nedenle çeteye Kızıl Ölüm adını koyduk."

"Peki, çetenin amacı neydi? Ne tür faaliyetleriniz oldu?"

Ben gülmek için kendimi zor tutuyordum. Bu koskocaman adam böyle çocukça bir işi nasıl ciddiye alabiliyordu? Bir an tereddüt ettim. Çetenin gerçek amaç ve faaliyetlerini söylersem, devletin bu önemli örgütüyle alay etmiş olurum gibi geldi bana. Sonra gerçeği söylemeye karar verdim. Madem ki bizim çeteye ilgileniyorlardı, gerçeği duymak haklarıydı! Hem biraz da dalgamı geççerim diye düşündüm. Karşımdaki görevli bunu haketmişti çoktan.

Size yukarıda anlattığım amaç ve faaliyetleri teker teker ona da anlattım. Sanıyordum ki bunları duyan Milli Emniyetçi gülmeye başlayacak ve sorgulama sona erecek. Fakat öyle olmadı. Adamcağız her söylediğimi büyük bir ciddiyetle yazıyordu. Sorular tekrar başladı: *"Bu mektuptaki elma ve üzüm neyi simgeliyor?"* Ben artık kendimi zor tutuyordum. Gülümseyerek: *"Efendim, elma elmayı simgeliyor. Bilirsiniz, yeşil, sarı, kırmızı olur. Aman lütfen yanlış anlamayın, kızıl değil, kırmızı. Elma bir meyvedir. Ben elmayı çok severim. Üzüm, salkım salkım yetişir, değişik cinsleri vardır."*

Milli Emniyetçi'nin kaşları çatılmıştı ama yine de düzenli not tutuyordu. Başka sorular da sordu, şimdi anımsamıyorum. Sonunda kalemi bıraktı, gözlerini gözlerime dikti.

"Bak evladım, başın belada. Sen işin ciddiyetini idrak edemiyorsun, işin alayındasın. Eğer baban Yakup Ersoy olmasaydı şimdiye kadar çoktan kodese tıklılmış olurdun. Hayatın kayardı evladım. Sorularımı yadırgadın, benimle alay ettin. Verdiğin cevaplarla kendini kurtarabilecek misin bilmiyorum. Neden girdin bu çete işine? Rahat mı battı sana? Neden "Kızıl" sözcüğünü kullandın?"

Ayağa kalktı: *"Allah yardımcın olsun,"* diyerek ayrıldı. İlginç olan şu ki, bu sorgulama ve de Milli Emniyetçi'nin son sözleri beni hiç korkutmamıştı. Neden korkayım ki? Koskoca Türkiye Cumhuriyeti bizim bu çocukluk oyununu ciddiye mi alacaktı sanki? Evet, meğer ben Türkiye'yi tanıımıyormuşum. Bu yaptığımız cocukluğu hem ciddiye aldılar, hem de yıllarca unutmadılar. O hafta sonu eve gittiğimde babam beni karşısına aldı ve Kızıl Ölüm Çetesi nedeniyle son dört günde yaşadıklarını anlattı.

Bizim evde bizimle beraber büyüyen, benden yaklaşık yedi yaş büyük bir ablamız vardı, adı Münevver. Bir gün Münevver abla benim bir köşeye atılmış, çocukken giydiğim ceketimi bulmuş ve anneme bunu eskiciye satıp satamayacağını sormuş. Annemden olumlu yanıt alınca, ceketi satmış. Rastlantıya bakın ki, eskici sivil polismiş. Ceketin ceplerini ararken, Kızıl Ölüm Çetesi'nin mektuplarını bulmuş. Nedense *"Bu bir çocuk ceketini, içinden çıkan mektuplar da çocukça şeyler,"* dememiş. Hemen koşup bunları Mersin'e yeni atanan Emniyet Müdürü'ne sunmuş. Emniyet Müdürü Mersin'e gelir gelmez azılı bir *"gominist"* çetesi yakaladığına inanmış. Bu başarısından dolayı nasıl ödüllendirileceğinin hayali içinde savcıyı aramaya başlamış. Amacı, bizim evi aramak için savcıdan izin almak. 'Bu ev herhalde çetenin merkezidir' diye düşünmüş. Vakit akşam, mesai çoktan bitmiş. Emniyet Müdürü ertesi günü bekleyip çeteyi elinden kaçırmak istemiyor! Savcıyı evinde buluyor ve elindeki delilleri ona da gösteriyor. Savcı da mektupları okuyunca Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı bir komünist komplosunun hazırlandığına ikna oluyor! Savcı gerekli izni vermek için evin adresini sorunca, iş değişiyor.

Adamcağız babamı iyi tanıyor ve saygınlığını biliyor. “*Yakup Bey kesinlikle böyle birşey yapmaz,*” diyor ve izni vermeyi reddediyor. Savcıya göre bu, CHP’li Yakup Ersoy’a karşı Demokrat Partililerin düzenlediği siyasi bir komplo! Hatılatayım, yıl 1949, Demokrat Parti henüz iktidarda değil.

Savcının gereken izni vermemesi, ödül ve başarı hayalleri kuran Emniyet Müdürü’nü adeta yıkıyor. Sanırım kendini avını elinden kaçıran bir kedi gibi hissediyor! Ama pes etmeye hiç niyeti yok. Valiyi arıyor, bulamıyor. Sinemada olduğunu öğrenince, doğru sinemaya gidiyor ve valiyi dışarı çağırıyor. Emniyet Müdürü’nün anlattıklarını duyan vali kızıp azarlıyor. “*Yakup Bey’in evini ben kimseye aratmam,*” diyor. Vali Tevfik Sırrı Gür, babamın Mülkiye’den sınıf arkadaşıydı. Savcı Seyfettin Bey telaşla babamı arıyor, bulamıyor. Bunun üzerine doktor olan amcama gidiyor ve babama düzenlenen bu müthiş siyasi komployu anlatıyor! Doktor amcam anlatılanları dehşetle dinliyor ve hemen babamı aramaya çıkıyor.

Amcam babamı geceyarısı evde yakalıyor. Babamın dediğine göre amcamın suratı allak bullakmış. “*Birader mahvolduk. Sana büyük bir komplo düzenlemişler,*” diyerek olayı anlatıyor.

Amcamı sonuna kadar dinleyen babam: “*Abtullah, sen korku ve telaştan mantığını yitirmişsin. Olur mu böyle şey? Bu, komploya değil, çocuk oyununa benziyor. Eminim bu Uğur’un marifeti. Çocukken yazmıştır bunları. Nasıl ciddiye alabiliyorsunuz böyle bir olayı? Ben yarın vali ve savcıyla konuşurum. Sen şimdi eve git ve uyu. Sakın kendini üzme, herşey kısa zamanda aydınlanacak,*” diyor.

Gürdüğünüz gibi, bir tek babam doğru teşhis koymuş olaya. Babam ertesi gün vali ve savcı ile konuşmuş. Sonunda onlar da ikna olmuşlar. Ama görevine çok bağlı Emniyet Müdürü olayı Milli Emniyet’e de yansıtmış. Tüm yetkililer gereken soruşturmadan sonra olayın kapatılacağı sözünü vermişler babama. Yani büyük lütufta bulunmuşlar! Hala hayret ederim. İnsanların bu kadar ciddiye aldığı bir olayı babam neden önemsemedi? Neden hiç telaşlanmadı ve ortalığı velveleye vermedi?

İki hafta sonra Tarsus Koleji’ne bir ziyaretçi daha geldi. Bu kez gelen Milli Emniyet’ten değil, Birinci Şube’dendi. Konu da Kızıl Ölüm Çetesi değildi. Bu kez başımı belaya sokan bir şiir ve bir tabloydu! İngiliz Edebiyatı hocamız Mr. Savage sınıfa birkaç tablo getirmiş ve birini seçerek bir şiir yazmamızı istemişti. Şiir, İngilizce veya Türkçe olabilirdi. Tabloların tümü empresyonist resamlara aitti. Benim seçtiğim tabloda, tarlada çapasına dayanmış bir köylü kadın vardı. Yoksul ve yorgundu. Ben de şiirime şöyle başlamıştım:

“*Asırların yüküyle bükülmüş beli.*” Şiirin gerisini hatırlamıyorum, çünkü bu ilk eserime Türk polisi el koydu! Sorgulama bir saat devam etti. Memur ısrarla benim itiraf etmemi istiyordu. Asırların yüküyle beli bükülen Türk köylüsüydü değil mi? Ben Kızıl Ölüm Çetesi nedeniyle sabıkalı bir komünisttim ya, şimdi de Türk köylüsünün ezildiğini söyleyerek propaganda yapıyordum! O zaman anladım ki bu ülkede “*Köylü eziliyor,*” demek büyük bir suç! Ben de artık olayları alaya alamıyordum. Korkuyordum. Neyse, araya yine babamın girmesi ile bu olay da kapatıldı.

Aradan yıllar geçti. Tarsus Amerikan Koleji’ni bitirip Robert Kolej’de

mühendislik eğitimine başladım. Artık Kızıl Ölüm Çetesi ve Türk köylüsünü hedef alan şiirim dolayısıyla başıma gelenleri unutmuştum. Sonunda 1955 yılında Robert Kolej’den İnşaat Mühendisi olarak mezun oldum. Çoğumuz ABD’ye gidip Yüksek Mühendis olmak üzere ‘master’ yapmak istiyorduk. Buna göre başvurularımızı yapmıştık.

O dönemde pasaport alıp yurtdışına çıkmak için, Maliye Bakanlığı’ndan döviz izni gerekiyordu. Döviz izni alabilmek için de İçişleri Bakanlığı’nın onayı isteniyordu. Ankara’da arkadaşlarımla döviz izninin çıkacağı günü heyecanla beklemeye başladık. Sonunda o gün geldi ve bakanlığa gittik. Herkes sevinçle döviz ve pasaport için izin kağıtlarını alıyordu. Sıra bana geldi. Benim başvurum reddedilmişti. Şaşırıp kalmıştım ve buna bir anlam veremiyordum. Yetkililer hiçbir gerekçe göstermiyordu. Bana izin verilmiyordu, bütün bildikleri buydu. Söyledim ya, ben Kızıl Ölüm Çetesi suçluluğunu çoktan unutmuştum. Aradan tam altı yıl geçmişti. O kadar unutmuştum ki, izin çıkmamış olmasının nedeninin bu olabileceği aklımdan bile geçmiyordu. Meğer benim unuttuğumu devlet unutmamış!

Otele döndüm. Ne yapacağımı bilmiyordum. O sırada telefon çaldı. Arayan Sayın Refik Koraltan’dı. Koraltan, o dönemde Büyük Millet Meclisi Başkanıydı ve babamın arkadaşıydı. Beni akşam yemeğine davet ediyordu. Koraltan beni karşılayıp, kucakladı. Kendine özgü abartılı üslubu ile babamın bu ülkeye yaptığı hizmetleri sıraladı. Koraltan yemekte konuyu döndürüp dolaştırıyor, komünizme getiriyordu. Komünizmi yerin dibine batırıyor, komünistlerin idealist gençleri nasıl sinsice zehirlediklerini anlatıyordu.

Koraltan yemeğin sonunda baklayı ağzından çıkardı.

“Uğur, sen bugün yurtdışı izni alamadın değil mi?” diye sordu.

“Evet” yanıtını alınca, ikinci soruyu sordu.

“Sebebini biliyor musun?”

“Hayır,” yanıtını verdim.

“Bak oğlum, güzel evladım. Sen bu ülkeye birçok hizmet yapmış şerefli bir arkadaşımın oğlusun. Müftü torunusun. Genç yaşında maalesef bu komünistlerin pençesine düşmüşsün. Kızıl Çete kurmuşsun! Zararlı faaliyetlerin olmuş. Devlet de seni fişlemiş doğal olarak. Çok yanlış bir yola sapmışsın. Ama gençsin, olur böyle şeyler gençlikte. Şimdi bana söz vereceksin. Bundan böyle bu tür faaliyetlerden uzak duracağını söyleyeceksin. Senden bu sözü alırsam, ağırlığımı koyup izni alacağım.”

Ben dilimin döndüğü kadar olayın gerçek yüzünü anlatmak için çırpınıp durdum. Nafile, anlattıklarımı dinlemiyordu bile Koraltan.

Sonunda yoruludum. İzni almak için tek yol buysa dedim, yapmadığım birşeyi yapmayacağıma söz veririm. Öyle yaptım. Koraltan bana sarıldı ve ertesi gün izin çıkacağını söyledi. Çok sevinmişti. Ne de olsa bu ülkeyi bir komünistten kurtarmıştı!

Ertesi gün döviz ve pasaport iznini aldım. İki günüm vardı. Hemen Mersin’e hareket ettim. Aileme veda edecektim. Olayı babama anlatınca çok sinirlendi. Yalnız yetkililere değil, benim söz vermeme de sinirlenmişti.

“Nasıl yaparsın bunu? Yapmadığın birşey için neden özür dileyip söz veriyorsun. Şu anda senden utanıyorum. Senden böyle bir davranış beklemezdim.”

Babamdan böyle bir tepki beklemiyordum. Babam haklıydı ama, o anda ne yapabiliirdim ki? Ya yapmadığım şeyleri bir daha yapmamaya söz verecektim, ya da

Amerika’daki eğitim benim için hayal olacaktı.

Babam bunu kabul etmiyordu. Taviz vermemeliymişim. Dirensydim, birlikte Ankara’ya gider, Ankara’yı onların başına yıkarmışız. Benim yaptığım, işlemediğim bir suçu kabullenmekmiş ve bir tür yalan söylemekmiş!

Birkaç gün içinde işlerimi bitirip Amerika’ya hareket ettim. Babamın söylediklerinden sonra, elimdeki pasaporta utançla bakıyordum. Babam haklıydı. Çıkarım uğruna mücadeleden kaçmış, işlemediğim suçu kabullenmiştim. Bunu bir daha asla yapmayacaktım.

Aradan çok uzun bir zaman geçti. Türkiye’de köprülerin altından çok sular aktı, ihtilaller oldu, muhtıralar verildi, anayasalar değişti. Yıl 1982. Artık bu ülkede Kızıl Ölüm Çetesi gibi saçmalıklarla uğraşılmadığına inanıyordum.

Günün birinde elime bir doküman geçti. Bu 1980 Eylül’ünde tutuklanan ODTÜ öğrenci liderlerinin Emniyet 1. Şube’de verdikleri, imzalı ifadelerdi. Okudukça gözlerime inanamıyordum. Meğer ben katıksız bir Marksist’mişim, ama fraksiyonumu anlayamamışlar. Bir örgüte mensup olduğumu da sanmıyorlarmış!

O yıllarda üçüncü kez Rektör Yardımcılığı yapıyordum. Doğal olarak Sıkıyönetim Komutanlığı ile temaslarımız oluyordu.

Üniversitenin bir işi ile ilgili olarak karargaha gitmiştim. Üst düzey bir generale ele geçirdiğim dokümanı gösterdim. Şaşırıldı, bunu nasıl elde ettiğimi sordu. Doğal olarak söylemedim.

“Paşam, benimle ilgili iddialar var. Tahmin ederim bunlar mahkemeye intikal edecek, ben de orada kendimi savunabileceğim.” Paşa sıkıntılıydı. Emniyet Birinci Şube, Kızıl Ölüm Çetesi’ni

kastederek, geçmişte de sol bir örgüt kurduğumu öne sürüyormuş. Paşa, aynı öğrenci liderlerinin Sıkıyönetim’de verdikleri ifadelerde benimle ilgili bu tür görüşleri dile getirmediğini, bu nedenle savcının benimle ilgili soruşturmaya gerek görmediğini söyledi. Elimdeki evrakın da gizli olduğunu ve kimsenin göremeyeceğini vurguladı. “Bakın Paşam, benim hakkımda böyle bir iddia var ama gizli! Benim bunu bilmemem gerekiyor. Yani ben kendimi savunamayacağım. Ama birisi bu evrakı bulup beni itham edebilecek. Bunu doğru buluyor musunuz? Bunu adil buluyor musunuz? Sonra bakın bu evrak gizli diyorsunuz, ama benim elime geçti. Demek ki başkalarının eline de geçebilir.”

Paşa bana Sıkıyönetim olarak garanti verdi, doğal olarak Birinci Şube için garanti veremiyordu. Bir süre sonra öğrenci liderlerinden birini gördüm ve neden böyle bir ifade verdiklerini sordum. Onun söylediğine göre, öğrencilere Birinci Şube’de büyük baskı yapılmış. Polisler meğer benim marksist olduğuma eminmişler, ama beni tutuklamak için bir örgüt ilişkisi arıyorlarmış! Çocuklar da taktik icabı bana Marksist deyivermişler, ama örgüt ilişkisi yoktur diyerek beni kurtarmaya çalışmışlar! Evet, öğrenci liderleri, ifadelerinde yer alan gerçek dışı iddianın nedenini böyle açıkladılar bana.

Sanırım iki veya üç yıl sonra, Sayın Sakıp Sabancı Ankara’ya gelerek beni aradı. Amacı bir üniversite kurmaktır ve benim bu konuda çok ayrıntılı bir rapor hazırlamamı istiyordu. Sabancı’nın kurmak istediği üniversite ile ilgili görüşleri hoşuma gitmişti. Kuruluş ve işletme için gereken finansmanı da sağlamaya hazırdı. Hemen her konuda fikir birliğine ulaştıktan sonra raporu hazırlamaya başladım.

Sabancı bana rapor için talep edeceğim ücreti de sordu. *“Sayın Sabancı, madem ki siz ülke için bu kadar yararlı bir işe girişiyorsunuz, bu yatırımı yapıyorsunuz, rapor da benim katkım olsun, ücret istemem,”* dedim.

Aylarca bu kapsamlı rapor üzerinde çalıştım. Bu arada Sabancı ile de sık sık buluşuyorduk. Sabancı, kurulacak üniversitenin başına benim geçmemi istiyordu. Ben bu konuda bir söz vermekten özenle kaçınıyordum. Sayın Sabancı ile ilişkilerimiz çok iyi gidiyordu. Aylar sonra raporu bitirdim ve Ankara'daki büroya teslim ettim. Aradan uzun bir zaman geçti, Sabancı'dan hiç ses çıkmadı. Telefon açıp, raporu aldığını bile söylemedi. Teşekkür bile etmedi. Bu davranışı anlamama olanak yoktu. Hiçbir ücret talep edilmeden yazılan bir rapor için insanın en azından nezaketen teşekkür etmesi gerekmez miydi? Bu rapora 25 yıllık deneyimimi yansıtmış, büyük emek vermiştim.

İstanbul'a gittiğimde Sabancı'yı iyi tanıyan bir arkadaşına durumu anlattım. Telefon açıp, nezaketen bile teşekkür etmediğini vurgulayarak, ağzıma geleni söyledim. Ankara'ya döndüğümde Sabancılar da çalışan bir şoför elinde bir paketle geldi. Paketten gümüş bir tabak içinde çikolata, bir de Sabancı'nın kartı çıktı. Kartta, *“Teşekkürlerimle”* yazılıydı. Sabancı gümüş tabak göndererek gereken nezaketi göstermişti! Nedense telefon etmekten kaçınmıştı. Günlerce bu davranış için bir neden aradım, ama bulamadım. İnsan raporu beğenmese bile, bir teşekkür bile etmez miydi? Halbuki bana ne iltifatlar etmişti. Kuracağı üniversitenin başına beni getirmekte o kadar kararlı görünüyordu ki!

Ben acaba bu muzırlıkları komünist olarak mı, yoksa faşist olarak mı yaptım? Bu yazıyı okuduktan sonra siz bir kaniya varırsanız, lütfen benim de haberim olsun. Hiç olmazsa, yıllar sonra ben de kendimi daha iyi tanımış olurum ve biraz rahatlarım!

Üç beş yıl sonra Sakıp Sabancı'nın bu davranışının nedenini, Erbil Tuşalp'in *“Ben Tarihim Sayın Başkan”* adlı kitabının 45 ve 46. sayfalarında buldum. Sayın Tuşalp'in konu ile ilgili yazdıklarını aynen aktarıyorum:

“YÖK Başkanı bir kokteylde Sakıp Sabancı'nın yanına yaklaşip kulağına birşeyler fısıldadı. 'Uğur Ersoy'a üniversite kurduruyormuşsun, hayırlı olsun,' dedi. Yüzünde herşeyden haberli olmanın sevinci vardı. Son bir tümce söyledi Prof. Doğramacı, 'Aman dikkat et!' dedi.

“Özel üniversitesi için 12 milyar lira yatırım yapacağını açıklayan Sabancı, YÖK Başkanının ne demek istediğini bir süre sonra anlayacaktı. “Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün işkence odalarında sorgulanan ODTÜ'lü öğrenciler, 'Bazı öğretim üyelerinin demokrat kişiliğinden' söz etmişlerdi.

“YÖK'ten Sabancı'ya gönderilen kurye çantasında polis ifadeleri vardı. Aynı kurye, bir süre sonra SODEP'e* de uğradı.

“ODTÜ'lü öğrencilerin sorgu metinlerinde, Mehmet Kıcıman, Uğur Ersoy gibi öğretim üyelerinin adları vardı.

“Doğramacı, Sabancı'yı bir solcunun elinden dedikodularıyla kurtarıyordu!”

Bu satırları okuyunca Sabancı'nın

neden böyle davrandığını anladım. Kızıl Ölüm Çetesi macerasından bu yana kırk yıla yakın zaman geçmişti. Demek ki az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş ve sonunda bir arpa boyu yol almıştık.

İşte sayın okurlar, bilmediğiniz bir yönümü daha tanıdınız. Komünistliğe sekiz yaşında soyundum! Yalnız komünistlik olsa neyse. Faşistliğe de bulaştım. Solcu geçinenlerin soytarlıklarına karşı çıkınca, faşistlikle de itham edildim.

Ülkemizde, betonarme dalında deneysel araştırmanın başlatılmasında katkıda bulunduğum için gurur duyarken, yaptığım bu araştırmalarla emperyalizme hizmet etmiş olduğumu öğrendim! Amerika'dan aldığım araştırma ödülü nedeniyle de basın aracılığı ile kınandım. Bir doçent, Milliyet Gazetesi'nde yazdığı makalelerinde benim Amerika'dan ödül almamı şiddetle eleştirdi. Dikkatinizi çekerim, ödül, hizmet ödülü falan değil, araştırma ödülü! Ödül almakla bu ülkeye ne büyük kötülük ettiğimi de bu makalelerden öğrendim!

Özetle sayın okurlar, sekiz yaşımdan bu yana hep muzır işler yaptım ve bu ülkeye zarar verdim. Yalnız hala tam anlayamadığım bir şey var. Ben acaba bu muzırlıkları komünist olarak mı, yoksa faşist olarak mı yaptım? Bu yazıyı okuduktan sonra siz bir kaniya varırsanız, lütfen benim de haberim olsun. Hiç olmazsa, yıllar sonra ben de kendimi daha iyi tanımış olurum ve biraz rahatlarım!

Not: Bu yazı, yaklaşık on beş yıl önce *“Bir Zamanlar Mersin'de”* adlı kitabımda yer almıştı.

* SODEP, Sosyal Demokrat Parti. Eski ODTÜ rektörü Prof. M. Kıcıman SODEP'in kuruluşunda katkıda bulunmuştu.